

Jumalateenistus Nõos P, 09.04.23 kell 11.00, I ülestõusmispüha

Lektsioonid: Ho 6:1–3; 1Kr 15:12–22

Pihikõne: EELK peapiiskopi karjasekirja AD 2023 alusel

Jutlus: Jh 20:1–10

Laulud: 102 (1–3); 109 (1–2, 3); 115 (1–2); 113 (1–3)

Maarja Magdaleena tuli hauale nädala esimese päeva varahommikul, kui oli alles pime, ja nägi, et kivi oli haualt ära tõstetud. Ta jooksis siis ja tuli Siimon Peetruse ja selle teise jüngri juurde, keda Jeesus armastas, ja ütles neile: „Nad on Issanda hauast ära viinud ja me ei tea, kuhu nad on ta pannud.” Peetrus läks nüüd välja ja see teine jünger ka ning tulid haa juurde. Nad jooksid mõlemad koos, ent teine jünger jooksis Peetrusest kiiremini ning jõudis haa juurde esimesena. Ja kummargil sisse vaadates nägi ta surilinu. Ometi ei astunud ta sisse. Siis tuli ka Siimon Peetrus temale järele ja astus hauda sisse ja nägi maas olevaid surilinu ja higrätikut, mis oli Jeesuse pea ümber olnud, et see ei olnud koos surilinadega, vaid eraldi kokkumässituna teises kohas. Nüüd siis läks hauda sisse ka see teine jünger, kes esimesena oli hauale tulnud, ning nägi ja uskus. Sest nad ei teadnud veel Kirjast, et ta peab surnuist üles tõusma. Jüngrid läksid nüüd taas ära kodu poole.

Tänane kirjakoht kõneleb meile kolme inimese reaktsioonist sellele, mis juhtus tol kaugel ajal, esimese sajandi esimestel aastakümnetel Jeruusalemma lähistel Kolgata mäe naabruses.

Esimesena neist kõneleb evangelist Johannes meile Maarja Magdaleenast. Kell võis olla ehk viie paiku hommikul. Oli igatahes veel pime, kuid midagi oli võimalik juba märgata. Maarja Magdaleena tuli Jeesuse haa juurde ja märkas, arvatavasti juba kaugel, et midagi on valesti: kaljuhaua avaust kaitsev kivi oli eest ära tõstetud.

Maarja Magdaleena ei hakanud olukorda rohkem uurima – juba see, et ta läks alles pimedas haa juurde, oli olnud suur julgustükk. Ta tegi täiesti adekvaatse järelduse, et Jeesuse surnukehaga peab olema midagi juhtunud – muidu poleks ju keegi hakanud surnu haurahu häirima!

Võime aimata, mis toimus Maarja Magdaleena hinges! Juba see, et ta hing kihutas teda veel pimedas Jeesuse hauale, näitas, et ta polnud leppinud Jeesuse surmaga. Lein oli liiga suur. Kuid see, et Jeesuse surnukehagi pole enam seal, kus ta pidanuks olema, oli vaesele naisele kindlasti liig.

Niisiis võime ehk arvata, et Maarja Magdaleena reaktsioon kogetule oli meeleheide. Kuid meeleheites inimesele on kõige paremaks toeks teised inimesed, keda ta usaldab. Nõnda jooksis Maarja tagasi linna, kus ta teadis olevat Peetruse ja Johannese (eeldan, nagu kombeks on, et „jünger, keda Jeesus armastas“, on nimelt Johannes) ning puistas nende ette oma meeleheite: „Nad on Issanda hauast ära viinud ja me ei tea, kuhu nad on ta pannud.” See „me“ viitab muide võib-olla sellele, et Maarja polnud tol hommikul haul siiski üksi – nagu ka teised evangelistid kinnitavad.

Julgen siit teha järelduse ka naiste mõtteviisi kohta. Mitte ükski mees ei läinud tol hommikul Jeesuse haa juurde, läksid vaid naised, kelle hing ei andnud neile rahu. Tänu neile saadi üldse teada, et midagi on haa juures juhtunud. Kuid olukorra tuvastanud naised olid liiga ettevaatlikud, et hakata ise olukorda täpsustama, kõnelemata lahendamisest. Nad kutsusid abi. Ja toimisid ka selles õigesti.

Teisena kõneleb evangelist meile Siimon Peetrusest, tormakast mehest, kes oli julge, kuid tihti ka hulljulge, lisaks enda suutlikkusest üsna heal arvamisel. Peetrus, kellel arvatavasti mõlkus valulikult meeles oma hiljutine kogemus Jeesusest kolmel korral lahti ütlemisega, tajus Maarja Magdaleena teates ehk mingi ebaõigluse sündimist, nt juutide Suurkohtu või Rooma võimude poolt, ja asus kõhklemata joostes Jeesuse haa poole teele.

Temaga koos jooksis jünger Johannes, kes oli noorem ja jõudis haa juurde esimesena. Kui Peetrus kohale jõudis, siis polnud veel keegi kolmest kõnealusest isikust hauda sisse astunud. Peetrus oli esimene. Ja see näitab kindlasti tema julgust ja otsusekindlust. Küllap oli ta juba harjunud jüngerkonda esindama ja võtma enese peale keeruliste olukordade lahendamise. Küllap oli Peetrus ka harjunud sellega, et ta peab ise otsustama ja abi ei pruugi kusagilt võtta olla.

Pilt, mille Peetrus hauas eest leidis, oli kõnekas. Peetrus nägi evangelisti teatel „maas olevaid

surilinu ja higrätikut, mis oli Jeesuse pea ümber olnud, et see ei olnud koos surilinaidega, vaid eraldi kokkumässituna teises kohas.“

Me küll ei tea, mida Peetrus tol hetkel mõtles, kuid evangelist ei anna mitte kuidagi mõista, et Peetrusel oleks tekkinud olukorra seletamiseks mingi ahaa-elamus. Ta polnud kas siis tol hetkel või üleüldse sellise järeldusvõimega nagu hilisemad piiblikommentaatorid, kes näevad ju evangelisti kirjelduses ilmset vihjet sellele, et Jeesuse surnukeha polnud varastatud.

Tõepoolest, kui surnukeha oleks olnud ära viidud, siis oleks olnud äärmiselt ebatõenäoline, et surilinaid ja higrätik oleksid Jeesuselt maha võetud ja sinna jäetud. Lisaks ka asjaolu, et higrätik oli lausa kokku mässitud. Seega oli tegemist ilmse vihjega sellele, et surnukehaga oli juhtunud midagi muud kui selle vargus.

See kõik aga tol äreval hetkel Peetrusele arvatavasti pähe ei tulnud ja küllap oli ta avanavat pilti nähes üsna nõutu. Ja siinkohal hakkab evangelist kõnelema kolmanda tegelase käitumisest. Too kolmas tegelane, jünger Johannes (võib-olla lausa evangelist ise!) oli niisiis koos Peetrusega hauale jooksnud ning noorema ja väledama mehena esimesena kohale jõudnud. Johannes oli näinud hauas ka surilinu, kuid arvatavasti mitte nii täpselt, et oleks tuvastanud sellise pildi, mis avanes esimesena hauda astunud Peetrusele.

Küsimusele, miks Johannes Peetruse ära ootas ja esimesena hauda ei läinud, vastatakse tavaliselt nii, et Johannes oli noorema jüngrina Peetruse suhtes lihtsalt aupaklik. Küllap see nii ka oli.

Kuid evangelist teatab meile Johannese ühe olulise asjaolu. Nimelt läks ta pärast Peetrust hauda sisse ja nägi surilina ja higrätiku osas sama pilti, mida ennist juba kirjeldasin. Kuid erinevalt Peetrusest tegi tema mõtlemisvõime kiire „arvutuse“ ja järeldus, mida eelnevalt omistasin piiblikommentaatoreile, jõudis otsesemaid ka Johannese pähe. Või südamesse, kui arvestada, et mõtlemisorganina käsitleti vanas Iisraelis mitte pead, vaid südant.

Evangelist ütleb nüüd: see teine jünger, kes esimesena oli hauale tulnud nägi ja uskus. Ja lisab: „Sest nad ei teadnud veel Kirjast, et ta peab surnuist üles tõusma.“

See on väga põhjapanev avaldus! Sest usku on siin eelistatud teadmisele, võiks isegi öelda teadusele. Sest mida muud on teadus kui kirjapandud tõestused millegi kohta!

See jünger Johannese usk sündis, nagu arutlesime, küll nähtu põhjal järelduste tegemisest, kuid seda ei toetanud mingi varasem teadmine, et asjad võivad niimoodi minna. Johannesele polnud keegi poole sõnagagi öelnud, et Jeesus on surnuist üles tõusnud. Ja ta ei läinud seda hauale kontrollima ning ei hakanud mitte selle tagajärjel uskuma. Vaid ta uskus Jeesuse surnuist üles tõusmist kohapeal olukorda hinnates.

Talle polnud uskumiseks tarvis kinnitust Pühakirjast, mis tollal oli tõepoolest teaduse staatuses. Talle polnud uskumiseks tarvis kohtumist ülestõusnud Jeesusega, nagu järgmises lõigus juhtus Maarja Magdaleenaga ja hiljem teiste jüngritega. Talle polnud uskumiseks tarvis ülestõusnud Jeesuse puudutamist, nagu juhtus jünger Toomaga.

Johannes uskus vahetult. Võiks ka öelda, et talle kinkis selle usu Püha Vaim.

Olen nüüd pikalt kirjeldanud kolme meie kirjakoha tegelase reaktsiooni tolled dramaatilisel hommikul kogetule. Need reaktsioonid olid üsna erinevad. Kuid kõiki neid kolme tegelast, Maarja Magdaleenat, Peetrust ja Johannest ühendab üks asjaolu. Nimelt hakkasid nad kõik uskuma, et Jeesus Kristus on surnuist üles tõusnud. Johannes kohe, Maarja veidi hiljem ja Peetrus veelgi hiljem. Kuid tähtis on, et nad hakkasid uskuma!

Jumal on loonud inimesed erinevaiks. Ja lisaks muule on inimestel ka erinev võime uskuda. Mõnel inimesel pole uskumiseks vaja muud kui teatud järeldust ilmseist asjaoludest. Mõnel on tarvis usutatavat näha või lausa katsuda. Mõnel aga on tarvis uskumiseks kaalukaid teaduslikke tõendeid.

Ma usun, et Jumal kingib kõigile inimestele nende elus Jeesuse Kristuse surnuist üles tõusmise uskumiseks neile sobivad tingimused. Vahel teeb Jumal selleks isegi suuri asju pikema aja jooksul.

Üks neist on ju Pühakiri oma olemuselt. Meie, kristlaste Pühakiri on ju, arvestades VT vanust, 3000 aastat vana! Ent milleks muuks on kirjapandud Pühakirja inimestel tarvis kui selleks, et nad usuksid Jeesus Kristuse surnuist üles tõusmist! Milleks muuks on seda tarvis tõlkida kõigisse maailma rahvaste keeltesse!

Kuid Pühakirja tõlkimine ja selle lugeda suutmine on ju sünnitanud terveid rahvuseid ja nende

keeli! Vihjan siin meie endi, eestlaste peale. Meie tuhandeaastane kristliku piirkonna ajalugu, 500-aastane luterliku kiriku ajalugu, 350-aastane emakeelse Piibli ajalugu, 150-aastane laulupidude ajalugu ja 100-aastane iseseisva riigi ajalugu polegi ju võib-olla muud kui Jumala plaan panna siit maanurga inimesed uskuma Jeesuse Kristuse surnuist üles tõusmisse!

Sest mis võib olla inimkonna ajaloos veel tähtsam kui tagasi jõuda oma taevasesse isakoju, kuhu meie esindajana on meile läinud ette eluasemeid valmistama meie Issand ja Õnnistegija Jeesus Kristus!

Aamen.